

David Grabijn

Garage Tibet

Ondernemers op pad

clus van



LezersPoort Uitgevers / Haarlem

Inhoud

Vooraf van de uitgever 7

1	Ouvertures	11
2	Onderweg	40
3	Concepten	52
4	Netwerken	63
5	Dood	69
6	Doorwerken	73
7	Ontwrichting	84
8	Tussenstappen	91
9	Uitbreiding	98
10	Jacht	115
11	Aanknopingspunten	122
12	Schuldenlast	127
13	Vervolgtraject	135
14	Richting	141
15	Aanstalten	149
16	Balans	161
17	Garage	173

Aantekeningen per hoofdstuk 193

Nawoord van de schrijver 199

Korte bio 202

Vooraf

Wat is er zo bijzonder aan ondernemen? Er is een tijd geweest dat boeren, ambachtslieden en handelaars duidelijk zichtbaar de samenleving op gang hielden. Ondernemen was heel gewoon. Door een groeiende ambtenarij, industrialisatie, verstedelijking en specialisatie kwam in de vorige eeuw het accent te liggen op het werken 'als loonslaaf' in grote fabrieken, kantoren en supermarkten. Het ondernemen verdween enigszins uit het zicht. Voor veel mensen bleef het in hun persoonlijk leven beperkt tot het aanschaffen van boodschappen en het kopen of verkopen van een auto, een huis of tweedehands spulletjes op Koninginnedag.

In de jaren negentig kwam het ondernemen weer in bijzonder aanzien. Zoals bij zovele zogeheten nieuwigheden, lag de wortel van dit verschijnsel in de creatieve jaren zestig. Liever dan in een kantoor of fabriek aan te schuiven, ondernamen talloze jonge mensen toen allerlei activiteiten: ze begonnen winkels voor gezond voedsel, drukkerijtjes voor opruiende pamfletten, importeerden snuisterijen uit India, speelden in bandjes voor geld, kortom, ze waren graag zelfstandig bezig. De schrijver herinnert zich, zo vertelde hij mij, twee jonge mensen die thuis pinda's roosterden, er pindakaas van maakten en die aan alternatieve winkels verkochten. Het was ook nog eens driehonderd keer lekkerder dan de suffe pindapasta's waaraan de grote meerderheid van de bevolking de voorkeur gaf (en geeft).

Het vrolijke pionieren in die jaren leidde ook op dit punt niet tot een snelle doorbraak. Over links hield men zich liever bezig met het verder optuigen van de verzorgingsstaat (jaren zeventig) en over rechts begon men die verzorgingsstaat in de jaren tachtig even ernstig weer af te breken (no nonsense). Het vrije ondernemen kwam daarmee weer wat scherper in beeld.

Eind jaren tachtig viel de Berlijnse muur. In het Oosten had het kapitalisme gezegevierd over het communisme en in het Westen was het geld sterker gebleken dan de sociale samenleving. Reagan, Thatcher en anderen hadden de weg gewezen en er was nu geen houden meer aan. De idealen van de jaren zestig waren zoek. Kwik, Kwek

en Kwak waren onvolwassen idealisten gebleven en oom Dagobert had voorlopig het pleit gewonnen.

Overal is dan de tijd rijp voor een nieuwe, grotere, golf van ondernemingslust. Er ontstaan enorm veel nieuwe bedrijfjes en bedrijven, het digitale tijdperk breekt aan en veel geld verdienen is niet langer verdacht. Sterker nog, iedereen pakt wat hij of zij pakken kan, links en rechts stapt in aandelen en incasseert mooie overwinsten op de oververhitte huizenmarkt. Topbestuurders graaien onbeschaamd grote sommen geld bijeen 'met het oog op de grote risico's en verantwoordelijkheden waarmee ze te maken hebben'. En omdat zij op de markt nu eenmaal zoveel waard zijn, niet te vergeten. Nou ja, er wordt ook wel gezegd dat geld net als water altijd naar het laagste punt stroomt.

'Garage Tibet' gaat over netwerken. 'Garage' staat voor onderneming en geen onderneming zonder netwerk. Er doen relatief veel mensen mee, ook dat is kenmerkend voor netwerken. Naarmate je verder leest, krijgen de drie verschillende netwerken vanaf het begin steeds meer met elkaar te maken. Ondernemers zijn in de eerste plaats natuurlijk gewoon mensen en mensen kennen mensen. Bedenk maar eens van hoeveel netwerken je zelf deel uitmaakt en hoeveel mensen je in feite kent. 'Tibet' staat voor de tegenhanger van het zakelijke: kunst, filosofie, religie, emotie, gevoel, inspiratie, waarheid, zin van het leven.

Ondernemen in de jaren negentig is bovendien zo verweven geraakt met de moderne tijdgeest, dat de ondernemer snel, flexibel en vluchtig is geworden: snel rijk, soms snel weer arm. Vandaag werknemer, morgen ondernemer. Van krantenjongen naar miljonair inderdaad. Of niet. Van kantoormedewerker naar leraar. Gisteren ambtenaar, vandaag bestuurder, morgen hoogleraar, overmorgen minister en volgende week zelfstandig beleggingsadviseur, burgemeester of ondernemer. Dokter wordt manager, journalist wordt directeur, manager wordt therapeut. Kennis wordt vaardigheid. Ondernemen kan dan een kunstje worden.

Bij al die snelle veranderingen zoeken mensen naar houvast. Geen wonder dat de moderne ondernemer behalve naar winst ook blijkt te hunkeren naar zingeving en geen wonder dat hij of zij ook enige diepgang wil nastreven. Vandaar in dit boek enkele kleine filosofische uitstapjes. Het boeddhisme is daarbij symbolisch voor alles wat de ondernemer in evenwicht zou kunnen brengen. Boeddhisme als

perfect tegenwicht tegen stress, graaizucht en rooibouw op de gezondheid van mensen en de planeet.

Ondernemen ten slotte, heeft ons behalve welvaart, ook een manier gebracht om een voortijdig einde te maken aan de welvarende samenleving. We zijn zo ijverig aan het consumeren geslagen, dat zelfs de meest verstokte optimisten nu inzien dat het niet helemaal de goede kant uitgaat. Het kan wel anders, maar dat wil nog niet zo goed lukken.

Maar somberheid hoeft niet! Hier is een prachtig verhaal met intriges, verwickelingen, wijsheden, tips, moord en doodslag, successen en mislukkingen. Geniet ervan en ik hoop dat de lezer er iets aan heeft.

De uitgever

ps. Achter in het boek staan aantekeningen per hoofdstuk voor mensen die onbevangen aan dit boek zijn begonnen, maar hier en daar op woorden of namen stuiten die vragen kunnen oproepen zoals matrixtheorie, opnamestudio, computerkoeling, Poussin en FIOD, en er een kleinigheid over willen weten.

1 Ouvertures

vuur

In de nacht brandt een grote loods.

Als de brandweerlieden op het industrieterrein arriveren, zien ze hoe delen van het dak vlam gevat hebben en naar beneden storten. Het vuur reikt hongerig naar de donkere hemel. De gloed is tot in de verre omgeving te zien.

De vlammen werken zich door wanden en stellingen heen. De hal en de kleine kantoren bieden weinig weerstand aan de vuurzee. Ramen springen kapot. Door een opengebarsten deur is zichtbaar hoe opgestapelde pallets en dozen fel branden. De brandweer rolt slangen uit en begint met het bluswerk. De muren van de loods dampen in de koude lucht. Voor zover mogelijk gaat men het gebouw in. Er is gevaar voor instorting. De brandweerman die het lichaam van de schoonmaakster vindt, is erdoor van de kaart en wordt naar huis gebracht.

De loods is verloren. Uiteindelijk blijven van een paar zware vrachtwagens alleen zwart staal en stinkende resten over. Enkele caravans die er voor de winter waren gestald, zijn geblakerde geraamten. De politie gaat op zoek naar de familie van de schoonmaakster en naar de eigenaar of de huurder van de loods.

Het vuur smeult lang na en in de rokende puinhopen doen chemische reacties het vuur af en toe oplaaieren. Het lijkt of er rooksignalen opstijgen, maar als dat zo is, worden deze door niemand begrepen. De brandweer houdt die nacht en de volgende dag de boel nat.

*

Op Schiphol hield de marechaussee een man aan. De politie haalde hem op en bracht hem naar het bureau in Hoofddorp. Verward en strijdlustig tegelijk zit hij nu in de cel. Rien Visser, eigenaar van een

Nawoord

In gedachten was ik bij het schrijven van dit boek vooral bij de mensen met wie ik in de jaren negentig in het bedrijfsleven werkzaam was. Bij de twintig, dertig mensen die over die periode in hetzelfde muziekbedrijf werkten als ik. Bij de artiesten, de leveranciers, afnemers, luisteraars en kopers in zo veel landen die konden waarderen wat we deden. Bij iedereen die betrokken was bij het tot stand komen van de cd-producten die dagelijks op verschillende locaties op pallets werden aan- en afgevoerd. Dat waren nog eens tijden. In die periode heb ik veel vrienden en ook enkele vijanden gemaakt, want dat hoort er ook bij.

Begin deze eeuw ben ik boeken gaan schrijven over de geschiedenis van het tijdvak 1936-2006. In alle boeken van deze reeks staat voorin dat alles verzonnen is, dat er aantekeningen achterin staan (behalve in deel 1) en verder zoekt de lezer het maar uit. Soms heb ik een beetje medelijden met de lezer. De boeken zijn rijk aan verbanden en associaties en de lezer heeft heel wat te verstouwen. Veel heeft met veel te maken en weinig is wat het lijkt. Net als vaak in het dagelijks leven, al is het een stuk praktischer om te doen alsof alles op zichzelf staat.

'Garage Tibet' is het meest van de zeven delen van deze reeks een boek over verschillende mensen en hun sores en ontwikkelingen. Het valt misschien niet altijd mee om je als lezer van begin af aan te vereenzelvigen met Cor, met Rien of met Miguel. De jaren negentig waren een toonbeeld van verbrokkelijking en versnippering. Positiever gezegd: het was een tijd waarin de moderne of postmoderne flexibilisering eigenlijk pas goed op gang kwam. Alles werd in steeds kleinere pakketjes verdeeld, er waren nauwelijks vaste waarden, zekerheden of verbanden meer. We leerden springen van de ene op de andere ijsschots en zo te overleven. We konden geloven en doen wat we wilden, alsof de jaren zestig en zeventig eindelijk tot volledige bloei kwamen. Vrijheid, blijheid en aandelen. Je zag het in het

leven van de consument die zich drie keer in de rondte surft op het internet, moest kiezen uit honderden beltonen voor zijn mobieltje en uit tientallen zenders om thuis op de bank zichzelf te kunnen zijn. Maar het leven werd er niet eenvoudiger of zinvoller door.

Je zag de flexibilisering vooral ook in het bedrijfsleven: niemand zat meer op een vaste plek, zo veel mogelijk werd uitbesteed, men reorganiseerde en fuseerde zich in de stress, er ging veel ervaring verloren en alles moest opnieuw en anders. Het was als met de marktwerking en de privatisering: aangekondigd als grote verbeteringen, maar in de praktische uitwerking bijna altijd duurder en dommer. Mogelijk went het, en dat moet ook wel, want de vooruitgang, die houden we met zijn allen niet tegen. *Flex to the max!*

Door deze bruisende vooruitgang gaat er ook veel mis: rollen er lijken uit de kast en raken er zaken of mensen onder water. De moordgeschiedenis in het boek is een metafoor. Alle mensen en gebeurtenissen zijn in zekere zin metaforen (beeldspraak), maar dat neemt niet weg dat het allemaal zo gebeurd had kunnen zijn.

Alles is in beweging. Door dromen of omstandigheden of om wat voor reden ook. Mensen zijn flexibel, zo blijkt ook uit 'Garage Tibet'. Een geestelijk raadsman wordt ondernemer. Een transporteur begint een winkelketen. Een interim-manager gaat op wereldreis. Een boer gaat telefoons verkopen. Een huisvrouw gaat iets met wijninkoop doen. M. de Bruin wordt Sali Arithmananda. Een topmanager wordt boeddhist. Een garagehouder gaat in een klooster. Een jonge monnik uit het Oosten wordt baas van een centrum in het Westen.

Cor Halfweg is heel positief over het ondernemen. Hij raadt iedereen aan om een keer een eigen zaak te starten. Niets zo goed om verantwoordelijkheid te leren dragen en om creatief te leren zijn met beperkte mogelijkheden. Later in het boek maakt zijn dochter Chantal er een paar kanttekeningen bij. Volgens haar beginnen mensen vooral een eigen bedrijf als ze niet kunnen stilzitten of nergens anders voor deugen. Laten we er maar van uitgaan dat het ondernemen veel positieve kanten heeft. Het kan ook gewoon gezellig zijn om iets nieuws op te zetten met een aantal mensen.

In 'Mirrari's redding', het volgende en laatste deel in deze serie over de jaren zestig generatie en de tijd waarin wij leven, zal het gaan over de conclusie die uit de ontwikkelingen vanaf 1945 is te trekken.

David Grabijn

In dezelfde serie van dezelfde auteur:

Madelena's Bed

Het mythisch voorspel / De Tweede Wereldoorlog

Rome's Schroevendraaiers

Afbrokkelende structuren / Jaren vijftig

Ringo's Testament

De essentie van de jaren zestig

Rioja Voor De Ziel

Doelen in de jaren zeventig

De Pijnbank Van Het Geluk

De samenleving in therapie / Jaren tachtig

Mirrari's Redding

De toekomst is er al / De nieuwe eeuw